

3. 8. 2006

ID: 42310

Nahrazení původního závazku závazkem novým

Je-li možnost uzavřít dohodu ve smyslu ustanovení § 570 občanského zákoníku podmíněna platností a existencí původního závazku, je pro závěr, zda jde o privativní novaci či nikoli, rozhodující, zda a jaký závazek z původního závazku platně vznikl a zda nedošlo k jeho zániku (např. splněním).

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Odo 1019/2003, ze dne 22.6.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce L. B., zastoupeného, advokátem, proti žalované „Č. spol. s r. o.“, zastoupené, advokátem, o zaplacení částky 1,561.600,- Kč s příslušenstvím, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 20 Cm 429/99, o dovolání žalované proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 3. června 2003, č.j. 12 Cmo 84/2003-52, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 3. června 2003, č.j. 12 Cmo 84/2003-52, a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 9. ledna 2003, č.j. 20 Cm 429/99-39, se zrušují a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 9. ledna 2003, č.j. 20 Cm 429/99-39, uložil žalované zaplatit žalobci částku 585.600,- Kč s 15% úrokem z prodlení od 6. května 1998 do zaplacení proti vydání nákladního automobilu DAF 1000 - chassis, číslo karoserie ..., a částku 976.000,- Kč s 15% úrokem z prodlení od 6. května 1998 do zaplacení proti vydání nákladního automobilu DAF 800 - skříň, číslo karoserie ..., a na náhradě nákladů řízení 108.712,- Kč.

Po provedeném dokazování dospěl k závěru, že mezi účastníky byla uzavřena „ústní kupní smlouva“ na dodávku dvou nákladních automobilů, přičemž žalovaná automobily žalobci dodala a žalobce žalované uhradil sjednanou kupní cenu ve výši 1,561.600,- Kč. Následně 4. února 1997 byla mezi účastníky uzavřena dohoda, v níž se žalovaná zavázala přihlásit oba nákladní automobily na dopravním inspektorátu a zajistit vystavení technických průkazů, s tím, že v případě nesplnění tohoto závazku se zavázala proti vrácení nákladních automobilů vrátit žalobci kupní cenu. Jelikož výše uvedená dohoda obsahovala prohlášení účastníků, podle něhož ostatní nároky vyplývající z kupní smlouvy jsou vyrovnány, posoudil soud prvního stupně zmíněnou dohodu ve smyslu ustanovení § 570 občanského zákoníku jako dohodu o novaci.

V situaci, kdy bylo v řízení prokázáno, že žalovaná svůj závazek z dohody z 4. února 1997 (dále též jen „dohoda“), tj. závazek k zajištění technických průkazů a přihlášení vozidel na dopravním inspektorátu, nesplnila, a to ani v dodatečně stanovené lhůtě, žalobce od dohody dopisem datovaným 9. března 1997 odstoupil, v důsledku čehož vznikla oběma smluvním stranám povinnost vydat druhé smluvní straně přijaté smluvní plnění ve smyslu ustanovení § 351 odst. 2 obchodního zákoníku.

Protože soud prvního stupně nepovažoval za důvodnou ani obranu žalované, v rámci které proti žalovanému nároku uplatnila k započtení vzájemnou pohledávku z titulu půjčky, shledal žalobou uplatněný nárok po právu.

Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 3. června 2003, č.j. 12 Cmo 84/2003-52, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Odvolací soud zejména uvedl, že se ztotožňuje se skutkovými zjištěními i právními závěry soudu prvního stupně.

Dohodu účastníků ze dne 4. února 1997 kvalifikoval (ve shodě se soudem prvního stupně) jako dohodu podle ustanovení § 570 občanského zákoníku, v důsledku které došlo k nahrazení původních závazků z uzavřených kupních smluv závazky novými (ve smlouvě uvedenými). Poněvadž „od uzavření dohody o novaci se stává právním důvodem nového závazku dohoda stran, přičemž obsah závazku, který uzavřením dohody zaniká, pozbyl pro posuzování daného vztahu význam“, považoval odvolací soud za nevýznamné námitky žalované vztahující se k reklamaci „zboží“

a prekluzi nároku z původních kupních smluv.

V důsledku platného odstoupení žalobce od dohody - pokračoval odvolací soud - vzniklo účastníkům právo na vrácení vzájemně poskytnutých plnění podle ustanovení § 351 odst. 2 obchodního zákoníku.

Výhrady žalované akcentující započtení její pohledávky vůči pohledávce uplatněné žalobou shledal odvolací soud nedůvodnými, když stejně jako soud prvního stupně měl za prokázáno, že žalobce žalované „nic nedluží“ a žalovaná existenci pohledávky způsobilé k započtení neprokázala.

Jako neopodstatněnou odvolací soud vyhodnotil rovněž námitku žalované, prostřednictvím které zpochybnila obchodní povahu mezi účastníky vzniklého závazkového vztahu, když oba účastníci jsou podnikatelé a dohoda, kterou byly nahrazeny kupní smlouvy, byla uzavřena s odkazem na ustanovení § 269 odst. 2 obchodního zákoníku.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, odvozujíc jeho přípustnost z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 o. s. ř. a uplatňujíc dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tj. že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu dovolatelka spatřuje v tom, že toto rozhodnutí řeší „právní otázku v rozporu s hmotným právem“. Podstatou problému, podle dovolatelky, je právní posouzení vzájemných smluvních ujednání a jednostranných úkonů účastníků, a to kupních smluv ze dne 6. prosince 1995 a 11. ledna 1996, dohody ze dne 4. února 1997, odstoupení žalobce od této dohody učiněné 9. března 1998 a odstoupení žalobce od kupních smluv realizované 1. listopadu 1999.

Dovolatelka zpochybňuje správnost právního posouzení dohody ve smyslu ustanovení § 570 občanského zákoníku, akcentujíc, že předmětná dohoda neobsahuje žádné „ustanovení“, ze kterého by bylo možno dovodit úmysl účastníků zrušit veškeré závazky vyplývající z kupních smluv a nahradit je pouze závazkem z této dohody. Vyjadřuje názor, že dohoda na kupní smlouvy navazuje, přičemž pouze rozšiřuje a upravuje podmínky, za kterých je možno předmět koupě vrátit.

Odvolací soud proto měl - pokračuje dovolatelka - posoudit právní otázku odstoupení žalobce od dohody a rozhodnout, zda k tomuto úkonu byl žalobce oprávněn a zda toto odstoupení je platné, popř. zda se měl žalobce „tvrzeného“ nároku domáhat podle ujednání obsaženého v uvedené dohodě. V této souvislosti odvolacímu soudu rovněž vytýká, že zcela pominul otázku „absolutní neplatnosti dohody“ ve smyslu ustanovení § 37 odst. 2 občanského zákoníku, a to vzhledem k počáteční nemožnosti plnění, k němuž se v rámci dohody žalovaná zavázala. Odvolací soud tak pochybil, pokud odmítl posuzovat právní vztahy vzniklé z kupních smluv.

Proto dovolatelka požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu i rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., když po právní stránce zásadní význam rozhodnutí odvolacího soudu Nejvyšší soud spatřuje ve výkladu ustanovení § 570 občanského zákoníku.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, která na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, popřípadě ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 570 odst. 1 občanského zákoníku dohodne-li se věřitel s dlužníkem, že dosavadní závazek se nahrazuje závazkem novým, dosavadní závazek zaniká a dlužník je povinen plnit závazek nový.

Výše citované ustanovení upravuje tzv. privativní novaci, kterou se dohodou smluvních stran ruší povinnost dlužníka z dosavadního závazkového vztahu a namísto ní se zřizuje závazek nový. Současně zaniká dosavadní právo věřitele a vzniká pohledávka nová, založená touto dohodou. Dohodu podle ustanovení § 570 občanského zákoníku lze uzavřít za podmínky, že původní závazek je platný. Novace se nemůže týkat závazku absolutně neplatného nebo závazku, který již zanikl (srov. Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M., a kol. Občanský zákoník. Komentář. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, str. 736).

Odvolací soud založil své právní posouzení dohody ze dne 4. února 1997 jako dohody o privativní novaci (§ 570 občanského zákoníku) na skutkovém zjištění, podle něhož smluvní strany v dohodě výslovně prohlásily, že si nečiní žádné další nároky vyplývající z kupní smlouvy, kterou žalovaná žalobci prodala (mimo jiné) nákladní automobily.

Dovolací soud se s tímto právním závěrem odvolacího soudu neztotožňuje.

Je-li možnost uzavřít dohodu ve smyslu ustanovení § 570 občanského zákoníku podmíněna platností a existencí původního závazku, je pro závěr, zda jde o privativní novaci či nikoli, rozhodující, zda a jaký závazek žalované z kupní smlouvy, resp. z kupních smluv, platně vznikl a zda nedošlo k jeho zániku (např. splněním).

Z odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu je zřejmé, že se otázkou trvání původního závazku žalované (rozuměj závazku pro ni vyplývajícího ze smlouvy, resp. ze smluv o koupi nákladních automobilů) k datu uzavření dohody, tj. k 4. únoru 1997, nezabýval a pouze, navzdory skutkovému zjištění, že žalovaná žalobci automobily dodala a žalobce kupní cenu uhradil, tj. že účastníci splnili závazky z kupních smluv, bez bližší konkretizace uzavřel, že v důsledku dohody zanikly původní závazky vzniklé mezi účastníky na základě uzavřených kupních smluv.

Právní posouzení věci odvolacím soudem, pokud jde o řešení otázky povahy dohody, je tak neúplné a tudíž i nesprávné, a dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl dovolatelkou uplatněn právem.

Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 243b odst. 2 věty za středníkem o. s. ř. zrušil. Jelikož důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta druhá o. s. ř.).

V další fázi řízení soud prvního stupně neopomene zabývat se zejména otázkou, zda a jaké závazky (a jim odpovídající práva) založené kupní smlouvou, resp. kupními smlouvami účastníků, existovaly k datu uzavření dohody (tj. k 4. únoru 1997), popřípadě zda skutečně byly touto dohodou nahrazeny závazky novými. V rámci posouzení, zda žalobci vzniklo právo na vrácení zaplacené ceny proti vydání automobilů, rovněž vyhodnotí, zda žalobcem poskytnuté plnění bylo plněním závazku z kupních smluv, nebo plněním závazku z dohody, když na řešení této otázky budou závislé jeho další úvahy vztahující se k platnosti a účinkům úkonů, jimiž žalobce od kupních smluv a dohody odstoupil.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)